

*Ομιλία του προέδρου και διευθύνοντος συμβούλου του ΑΔΜΗΕ
κ. Μάνου Μανουσάκη στο 22^ο Συνέδριο «Ερευνα και Ανάπτυξη» του Ινστιτούτου
Ενέργειας Νοτιοανατολικής Ευρώπης IENE (23 Νοεμβρίου 2017)*

Ενα νέο ενεργειακό τοπίο διαμορφώνεται στην Ελλάδα στις μέρες μας, στο πλαίσιο της υλοποίησης του “Τρίτου Ενεργειακού Πακέτου”, δηλαδή της κοινοτικής οδηγίας που χαράζει τη μακροπρόθεσμη ενεργειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

Θυμίζω τους βασικούς άξονες του πακέτου:

-Ενοποίηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο των εθνικών αγορών ενέργειας

-Σταδιακή μετάβαση σε ηλεκτροπαραγωγή χαμηλών εκπομπών άνθρακα

-Αύξηση του μεριδίου των ευρωπαϊκών πηγών ενέργειας ώστε να μειωθεί η ενεργειακή εξάρτηση από χώρες εκτός ΕΕ και να αυξηθεί η ασφάλεια του εφοδιασμού

-Μεγάλη διεύρυνση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) στα Δίκτυα Μεταφοράς και Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας

Αυτοί οι άξονες είναι η νέα κατεύθυνση που είναι υποχρεωμένη να πάρει η ελληνική αγορά, η οποία αποτελεί τμήμα της ευρωπαϊκής.

Ο ΑΔΜΗΕ φιλοδοξεί να διαδραματίσει τον σημαντικό ρόλο που του αναλογεί στο τοπίο αυτό και οι τρεις βασικές του προτεραιότητες στο πλαίσιο αυτό είναι:

Πρώτον, Η ταχύτητα, ξεπερνώντας τις ως τώρα δυνατότητές του, υλοποίηση των διασυνδέσεων που έχει συμπεριλάβει στο δεκαετές του πρόγραμμα ανάπτυξης, ώστε να ενσωματωθούν στο σύστημα όσο το δυνατόν περισσότερες πηγές ΑΠΕ και να ενισχυθεί η

ασφάλεια εφοδιασμού του συστήματος, τόσο μέσω της βέλτιστης χρήση των ελληνικών πηγών, όσο και μέσω της αύξησης των εισαγωγών από την ευρωπαϊκή αγορά.

Δεύτερον, η εναρμόνισή μας με το target model, σε ότι αφορά την αγορά εξισορρόπησης για την οποία είμαστε εμείς υπεύθυνοι. Στόχος του μοντέλου της ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς ενέργειας, γνωστού και με την ονομασία «μοντέλο στόχου» είναι αφενός η μείωση των τιμών του ηλεκτρισμού μέσα από την αύξηση του ανταγωνισμού και αφετέρου η βελτίωση της ασφάλειας και της αξιοπιστίας του εφοδιασμού των καταναλωτών των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τρίτον, η οργανωτική αναδιάρθρωση του ίδιου του ΑΔΜΗΕ, που είναι απαραίτητη για να επιτευχθούν με το βέλτιστο τρόπο οι δυο προηγούμενοι στόχοι.

Ο ΑΔΜΗΕ συμμετέχει στον μετασχηματισμό της ελληνικής ενεργειακής αγοράς προς τις κατευθύνσεις του τρίτου ενεργειακού πακέτου, έχοντας ήδη...μετασχηματιστεί και ο ίδιος σε ιδιοκτησιακό επίπεδο, αφού ολοκληρώθηκε πρόσφατα η διαδικασία πλήρους ιδιοκτησιακού διαχωρισμού του από τη ΔΕΗ, κατά τα πρότυπα των Διαχειριστών Μεταφοράς Συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στη διαδικασία αυτή, ο ΑΔΜΗΕ απέκτησε έναν ισχυρό στρατηγικό εταίρο, την κινεζική State Grid of China, η ύπαρξη της οποίας στην μετοχική σύνθεση αλλά και στο management, συμβάλει καίρια με πόρους και τεχνογνωσία στην υλοποίηση νέων εγχώριων και διεθνών **διασυνδέσεων**.

Παραμονή της ομιλίας μου στο συνέδριο επέστρεψα από ταξίδι στην Κίνα, κατά το οποίο είχα την ευκαιρία να δω ιδίως όμμασι τα επιτεύγματα της State Grid. Αναφέρω ενδεικτικά ότι υπάρχει γραμμή μεταφοράς συνεχούς ρεύματος μήκους 1850 χλμ. 6,4 GW, γραμμή που συνδέει υδροηλεκτρικά εργοστάσια στα δυτικά της Κίνας με την Σαγκάη η οποία κατασκευάστηκε σε δύο χρόνια. Επισκέφθηκα έναν υποσταθμό 1000 KV εναλλασσόμενου ρεύματος με πέντε επίπεδα τάσης 1000/500/220/110 και 30 Volt που όμοιός του δεν υπάρχει στον κόσμο.

Έχει βρεθεί έξυπνη λύση για τη διακοπή του συνεχούς ρεύματος και χρησιμοποιείται ήδη για τη διασύνδεση πέντε νησιών με διακλαδώσεις. Και σήμερα κατασκευάζεται μια γραμμή 3.324 χιλιομέτρων που ενώνει την Βορειοδυτική με τη Νοτιοανατολική Κίνα.

Πάμε τώρα στα δικά μας μεγέθη και στις δικές μας διασυνδέσεις.

Στο Δεκαετές Πρόγραμμα Ανάπτυξης του ΑΔΜΗΕ κεντρικό ρόλο καταλαμβάνουν οι νέες διασυνδέσεις **των νησιών με το ηπειρωτικό σύστημα.**

Οι διασυνδέσεις θα ελαττώσουν το κόστος παραγωγής ενέργειας, και θα αξιοποιήσουν το υψηλό δυναμικό ΑΠΕ -ιδίως το αιολικό- των μη διασυνδεδεμένων νησιών. Έχουν δε ιδιαίτερη σημασία για το ελληνικό Δημόσιο (τον βασικό μας μέτοχο) καθώς θα επιτρέψουν τη δραστική μείωση των χρεώσεων για Υπηρεσίες Κοινής Ωφέλειας (ΥΚΩ) στους λογαριασμούς ρεύματος των καταναλωτών όλης της χώρας, θα διασφαλίσουν την ομαλή ηλεκτροδότηση των νησιών και θα βελτιώσουν το περιβαλλοντικό αποτύπωμα της παραγωγής ρεύματος λόγω της δραστικής μείωσης της ρύπανσης από τους συμβατικούς σταθμούς, αυξάνοντας παράλληλα την ευστάθεια του συστήματος.

Με δεδομένη την αυξημένη έμφαση που δίνεται σε επίπεδο ΕΕ στην διείσδυση των ΑΠΕ στο σύστημα, η διασύνδεση των ηλεκτρικά απομονωμένων νησιών αποτελεί προτεραιότητα και για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπως κατέστη σαφές και από την πρωτοβουλία “Καθαρή Ενέργεια για τα Ευρωπαϊκά Νησιά”, που έλαβε χώρα στην Κρήτη στα τέλη Σεπτεμβρίου.

Η διασύνδεση των Κυκλάδων και της Κρήτης με το ηπειρωτικό σύστημα είναι τα βασικότερα projects που υλοποιεί αυτή τη στιγμή ο ΑΔΜΗΕ. Σύμφωνα με τον υφιστάμενο προγραμματισμό, έως τις αρχές του 2018 αναμένεται να περατωθεί η πρώτη φάση της διασύνδεσης των Κυκλάδων, δηλαδή η διασύνδεση της Σύρου με το Λαύριο και των νήσων Πάρου, Τήνου και Μυκόνου με τη Σύρο.

Μετά την ολοκλήρωσή της, οι συμβατικές μονάδες Παραγωγής των νησιών αυτών θα τεθούν σε ψυχρή εφεδρεία και τα φορτία θα τροφοδοτούνται από το Εθνικό Σύστημα Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας.

Όσον αφορά την πρόοδο της διασύνδεσης της Κρήτης, στα τέλη Σεπτεμβρίου εκδόθηκε η απόφαση Έγκρισης των Περιβαλλοντικών Όρων για τη λεγόμενη μικρή διασύνδεση της Κρήτης με την Πελοπόννησο. Συνεπώς θα έχουμε την έναρξη των εργασιών εντός του 2018, με την περάτωσή τους να τοποθετείται στα μέσα του 2020. Σε

συνέχεια των αντιδράσεων μερίδας των κατοίκων του νομού Λακωνίας αναφορικά με το εναέριο τμήμα της γραμμής μεταφοράς που διέρχεται από τη Χερσόνησο του Μαλέα, ο ΑΔΜΗΕ είναι έτοιμος να καταθέσει τροποποιημένη μελέτη όδευσης, η οποία λαμβάνει υπόψη τις ενστάσεις της τοπικής κοινωνίας, χωρίς όμως να θέτει σε κίνδυνο το χρονοδιάγραμμα του έργου.

Εκτιμάται ότι η ολοκλήρωση του έργου θα οδηγήσει άμεσα σε περιορισμό των χρεώσεων ΥΚΩ της τάξης των 150 εκατ. ευρώ σε ετήσια βάση, δηλαδή σε μείωση κατά 50% των ΥΚΩ που χρεώνονται λόγω της μη διασύνδεσης της Κρήτης και ανέρχονται σήμερα σε 300 εκατ. ευρώ ετησίως.

Τα δε οφέλη -οικονομικά και περιβαλλοντικά- θα πολλαπλασιαστούν με την υλοποίηση της «μεγάλης διασύνδεσης» Κρήτης-Αττικής που έχει ως προγραμματισμένο χρόνο λειτουργίας το 2023, όμως ο ΑΔΜΗΕ καταβάλλει προσπάθειες να την ολοκληρώσει πριν την ημερομηνία αυτή.

Στο πλαίσιο αυτό ο Διαχειριστής έχει ήδη υπογράψει στις αρχές Οκτωβρίου Μνημόνιο Κατανόησης με τον Euroasia Interconnector, τον φορέα υλοποίησης του έργου της ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ και συζητά τη Συμφωνία Μετόχων (Shareholders Agreement) σε ένα σχήμα το οποίο θα είναι σε θέση να επιταχύνει την ολοκλήρωση του έργου. Θυμίζω ότι ο EuroAsia Interconnector έχει συμπεριληφθεί στα έργα Κοινού Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος καθώς θα άρει την ηλεκτρική απομόνωση της Κύπρου, της μόνης χώρας της ΕΕ που δεν έχει διασυνδεθεί στα δίκτυα του ENTSO-E.

Και με την αναφορά σε αυτό το διακρατικό project περνάμε στις διεθνείς διασυνδέσεις, οι οποίες:

- Συμβάλλουν δραστικά στην ασφάλεια της τροφοδοσίας, ιδιαίτερα σε περιόδους ενεργειακής κρίσης, επιτρέποντας τις εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας όταν η παραγωγική ικανότητα μιας χώρας αποδεικνύεται ανεπαρκής.
- Αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για την ενοποίηση των εθνικών αγορών ηλεκτρικής ενέργειας
- Διευκολύνουν την επιθυμητή μεγάλη διείσδυση ΑΠΕ στην Ευρώπη,

-Ενισχύουν τον ανταγωνισμό στις εθνικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας, αμβλύνοντας τις διαφορές και τη μεταβλητότητα των τιμών.

-Αποτελούν πραγματικά Ευρωπαϊκά projects που ενισχύουν την περιφερειακή συνεργασία μεταξύ των χωρών μελών της ΕΕ.

Επιπροσθέτως, οι διασυνδέσεις με τρίτες χώρες (όπως αυτές που προαναφέρθηκαν) μπορούν να αξιοποιηθούν και ως εργαλείο προώθησης της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ.

Η συμμετοχή του ΑΔΜΗΕ στην προσπάθεια ανάπτυξης νέων διεθνών διασυνδέσεων συνδέεται και με το γεγονός ότι έχουν τεθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεσμευτικοί στόχοι σχετικά με την ικανότητα διακίνησης ενέργειας μέσω των διασυνδέσεων κάθε χώρας (10% της εγκατεστημένης ισχύος τους για το 2020 και 15% της εγκατεστημένης ισχύος τους για το 2030).

Το Ελληνικό Σύστημα Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας συνδέεται ήδη με το Ευρωπαϊκό μέσω Γραμμών Μεταφοράς με τα Συστήματα της Αλβανίας, της Βουλγαρίας και της FYROM, καθώς και με τη υποβρύχια διασύνδεση με το Σύστημα της Ιταλίας. Τον Απρίλιο του 2015, σε εμπορική λειτουργία εισήλθαν και οι διασυνδέσεις του τουρκικού συστήματος με το ελληνικό.

Σε ό,τι αφορά την επέκταση των “ελληνικού ενδιαφέροντος” διεθνών διασυνδέσεων, ο ΑΔΜΗΕ βραχυπρόθεσμα δίνει υψηλή προτεραιότητα στη δημιουργία δεύτερης γραμμής μεταφοράς μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας, τη γραμμή Σάντα-Μαρίτσα. Το έργο έχει περιληφθεί στο Δεκαετές Πρόγραμμα Ανάπτυξης του ENTSO-E έχοντας χαρακτηριστεί ως Project Κοινού Ενδιαφέροντος, ενώ έχουν ήδη ολοκληρωθεί οι μελέτες κόστους-οφέλους που έχει ζητήσει η Κομισιόν. Σε πρόσφατη συνάντηση που είχα με τον ομόλογό μου του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας της Βουλγαρίας κ. Yotov συμφωνήσαμε στην όσο το δυνατόν ταχύτερη ολοκλήρωση αυτού του έργου.

Και θα κλείσω την ομιλία μου με τον μεσο-μακροπρόθεσμο σχεδιασμό για τις διασυνδέσεις.

Τον Οκτώβριο που μας πέρασε, παρουσιάστηκε Μελέτη Ομάδας Ευρωπαίων Εμπειρογνομόνων στην οποία συμμετείχαν και στελέχη του ENTSO-E και της ACER (του Συνδέσμου των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας των χωρών της ΕΕ) η οποία εκτιμά ότι

απαιτούνται επενδύσεις ύψους της τάξης των 150 δισ. ευρώ στα ευρωπαϊκά δίκτυα μεταφοράς έως το 2030.

Η μελέτη αυτή θέτει τρεις βασικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη νέων διασυνδέσεων:

Πρώτον, να οδηγούν σε άμβλυνση των διαφορών στις τιμές του ηλεκτρισμού στις χώρες της ΕΕ

Δεύτερον, να διασφαλίζουν ότι η ζήτηση για ηλεκτρισμό καλύπτεται σε όλες τις περιπτώσεις

Τρίτον, να διευκολύνουν την εξαγωγή της πλεονάζουσας παραγωγής από ΑΠΕ.

Εάν οι προϋποθέσεις αυτές πληρούνται, πρέπει υποχρεωτικά να γίνει ανάλυση κόστους-οφέλους από κοινωνικοοικονομικής και περιβαλλοντικής πλευράς και το σχέδιο για την εκάστοτε νέα διασύνδεση να προωθείται μόνο εάν τα δυνητικά οφέλη είναι μεγαλύτερα από τα κόστη.

Πέρα όμως από την κατεύθυνση της ελληνικής αγοράς λόγω του τρίτου πακέτου, υπάρχει και η δυνατότητα της Ελλάδας να διαδραματίσει ακόμη σημαντικότερο ρόλο στην ενεργειακή αγορά. Ο στόχος της ΕΕ για ενεργειακή ασφάλεια εφοδιασμού της Ηπείρου υπαγορεύεται από τη μεγάλη εξάρτηση από το φυσικό αέριο που παράγεται στη Ρωσία. Από την άλλη πλευρά υπάρχει και η δυνατότητα να αποφύγει κανείς τη μονομερή εξάρτηση διευρύνοντας και τις διασυνδέσεις του με άλλες τρίτες χώρες. Λόγω της γεωγραφικής θέσης της Ελλάδας στο Νοτιοανατολικό άκρο της Ευρώπης και στο “σταυροδρόμι” των ενεργειακών δικτύων Ασίας, Ευρώπης και Αφρικής, η ανάπτυξη των διασυνδέσεων στην ευρύτερη περιοχή και η ανάπτυξη διαδρόμων μεταφοράς ενέργειας από τις πηγές παραγωγής προς τα σημαντικά κέντρα κατανάλωσης της Ηπείρου αποκτά εξαιρετική σημασία.